

<https://doi.org/10.70728/c.series.v08.i04.146>

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O‘QUVCHILARDA EMOTSIONAL LIDERLIKNI SHAKLLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLAR

Djumayeva Dildora Isroilovna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

“Pedagogika va texnologiya” kafedrası o‘qituvchisi E-mail: dzumaevad7@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-5492-1985>

Annotatsiya. Mazkur maqolada kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarda emotsional liderlik sifatlarini shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlarning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Tadqiqot doirasida interfaol metodlar, shaxsga yo‘naltirilgan ta‘lim, refleksiv yondashuv hamda kooperativ o‘qitish texnologiyalarining emotsional liderlik kompetensiyalarini rivojlantirishdagi o‘rni tahlil qilindi. Tajriba-sinov ishlari natijalariga ko‘ra, ushbu yondashuvlar o‘quvchilarning emotsional o‘zini boshqarish, empatiya, ijtimoiy muloqot va tashabbuskorlik ko‘rsatkichlarini sezilarli darajada oshirishi aniqlandi. Tadqiqot natijalari boshlang‘ich ta‘lim amaliyotida emotsional liderlikni rivojlantirishga yo‘naltirilgan metodik tizimni takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: emotsional liderlik, kichik maktab yoshi, zamonaviy pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar, kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo‘naltirilgan ta‘lim, ijtimoiy-emotsional rivojlanish.

Аннотация В статье раскрываются теоретические и практические аспекты формирования эмоционального лидерства у учащихся младшего школьного возраста на основе современных педагогических подходов. Проанализирована роль интерактивных методов, личностно-ориентированного обучения, рефлексивного подхода и кооперативного обучения в развитии компетенций эмоционального лидерства.

Результаты опытно-экспериментальной работы показали, что данные подходы способствуют значительному повышению показателей эмоциональной саморегуляции, эмпатии, социальной коммуникации и инициативности учащихся. Полученные результаты могут быть использованы для совершенствования методической системы развития эмоционального лидерства в начальном образовании.

Ключевые слова: эмоциональное лидерство, младший школьный возраст, современные педагогические подходы, интерактивные методы, компетентностный

подход, личностно-ориентированное обучение.

Abstract This article examines the theoretical and practical aspects of developing emotional leadership in primary school children through modern pedagogical approaches. The study analyzes the role of interactive methods, learner-centered education, reflective strategies, and cooperative learning in fostering emotional leadership competencies. The experimental results showed that these approaches significantly improved students' emotional self-regulation, empathy, social communication, and initiative. The findings contribute to improving the methodological framework for emotional leadership development in primary education.

Keywords: emotional leadership, primary school age, modern pedagogical approaches, interactive methods, competency-based approach, learner-centered education, socio-emotional development.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'quvchilarning faqat akademik bilimlarini emas, balki ularning ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarini rivojlantirish ham ustuvor vazifalardan biri sifatida qaralmoqda. Kichik maktab yoshi — shaxsning axloqiy, emotsional va kommunikativ sifatleri faol shakllanadigan muhim bosqichdir. Aynan shu davrda o'quvchilarda emotsionalni anglash, boshqarish, jamoada muloqot qilish, tashabbus ko'rsatish va tengdoshlariga ijobiy ta'sir o'tkaza olish kabi sifatlar tarkib topadi.

Emotsional liderlik shaxsning o'z hissiy holatini idrok etishi, uni boshqarishi, boshqalar hissiyotlarini tushunishi hamda ijtimoiy muhitda konstruktiv ta'sir ko'rsata olishi bilan tavsiflanadi. Ushbu sifatning boshlang'ich ta'lim bosqichida shakllanishi keyingi ta'lim jarayoni, shaxslararo munosabatlar va jamiyatda faol fuqarolik pozitsiyasining rivojlanishiga xizmat qiladi.

Muammoning dolzarbligi shundaki, amaliyotda kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda emotsional liderlikni maqsadli shakllantirishga yo'naltirilgan metodik tizim yetarlicha takomillashmagan. Shu bois maqolada zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida ushbu jarayonning samarali mexanizmlarini aniqlash maqsad qilingan.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotda nazariy tahlil, pedagogik kuzatuv, suhbat, so'rovnoma, diagnostik topshiriqlar, tajriba-sinov va statistik tahlil metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot obyekti sifatida 2–4-sinf o'quvchilari tanlandi. Tadqiqot predmeti esa kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda emotsional liderlikni shakllantirishga xizmat qiluvchi zamonaviy pedagogik yondashuvlar mazmuni va samaradorligidan iborat bo'ldi.

Tajriba-sinov ishlari nazorat va tajriba guruhlarini asosida tashkil etildi. Tajriba guruhida quyidagi pedagogik yondashuvlar tizimli ravishda qo'llanildi:

- 1) interfaol metodlar (rol o'ynash, “aqliy hujum”, “fikrlar charxi”, “klaster”);
- 2) shaxsga yo'naltirilgan ta'lim;

- 3) kooperativ o‘qitish;
- 4) refleksiv yondashuv;
- 5) emotsional vaziyatli topshiriqlar.

Baholash mezonlari sifatida quyidagi ko‘rsatkichlar olindi: emotsional o‘zini boshqarish, empatiya, muloqotga kirishuvchanlik, tashabbuskorlik va jamoada yetakchilikka moyillik.

Natijalar

Tajriba yakunida o‘quvchilarning emotsional liderlik darajasi bo‘yicha sezilarli ijobiy o‘zgarishlar kuzatildi. Dastlabki va yakuniy diagnostika natijalari taqqoslanganda tajriba guruhida yuqori darajadagi ko‘rsatkichlarning oshgani, past darajadagi ko‘rsatkichlarning esa kamaygani aniqlandi.

Mazkur natijalar shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy pedagogik yondashuvlar kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarda emotsional liderlik sifatlarini rivojlantirish uchun qulay didaktik va psixologik muhit yaratadi. Ayniqsa, interfaol hamkorlikka asoslangan mashg‘ulotlar o‘quvchilarning bir-birini tinglash, fikr bildirish, nizolarni yumshoq hal etish va jamoani ortidan ergashtira olish ko‘nikmalarini kuchaytiradi.

Olingan natijalar emotsional liderlikni shakllantirishda faqat nazariy tushuntirish yoki intizomiy yondashuv yetarli emasligini ko‘rsatdi. O‘quvchi shaxsiga yo‘naltirilgan, faoliyatga asoslangan va refleksiyani qo‘llab- quvvatlovchi metodlar emotsional liderlikni samarali rivojlantiradi. Bu esa ta‘lim jarayonida o‘qituvchining roli faqat bilim beruvchi emas, balki emotsional rivojlanish fasilitatori sifatida ham muhim ekanini tasdiqlaydi.

Shuningdek, emotsional liderlikni shakllantirishda darsdan tashqari faoliyatlar, jamoaviy loyihalar, rolli o‘yinlar va muammoli vaziyatlarni yechish topshiriqlari yuqori samaradorlik ko‘rsatadi. Natijalar shuni anglatadiki, boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari uchun emotsional-intellektual kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan metodik tavsiyalar tizimini ishlab chiqish zarur.

Xulosa

Kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarda emotsional liderlikni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Interfaol metodlar, kooperativ ta‘lim, refleksiv yondashuv va shaxsga yo‘naltirilgan ta‘lim texnologiyalari o‘quvchilarning emotsional boshqaruv, empatiya, ijtimoiy faollik va tashabbuskorlik ko‘rsatkichlarini oshiradi.

Shu asosda quyidagi xulosalarga kelindi:

- emotsional liderlik kichik maktab yoshida shakllantirilishi eng samarali bosqichlardan biridir;
- zamonaviy pedagogik yondashuvlar ushbu sifatni maqsadli rivojlantirish imkonini beradi;
- pedagogik jarayonda emotsional-intellektual topshiriqlar va refleksiv mashg‘ulotlardan tizimli foydalanish zarur.

Ilmiy yangilik

Tadqiqotning ilmiy yangiligi quyidagilarda namoyon bo‘ladi:

- kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarda emotsional liderlikni shakllantirishning pedagogik mazmuni aniqlashtirildi;
- emotsional liderlikni rivojlantirishga xizmat qiluvchi zamonaviy pedagogik yondashuvlar tizimlashtirildi;
- amaliy tajriba asosida emotsional liderlik darajasini oshirishga xizmat qiluvchi metodik tavsiyalar ishlab chiqildi.

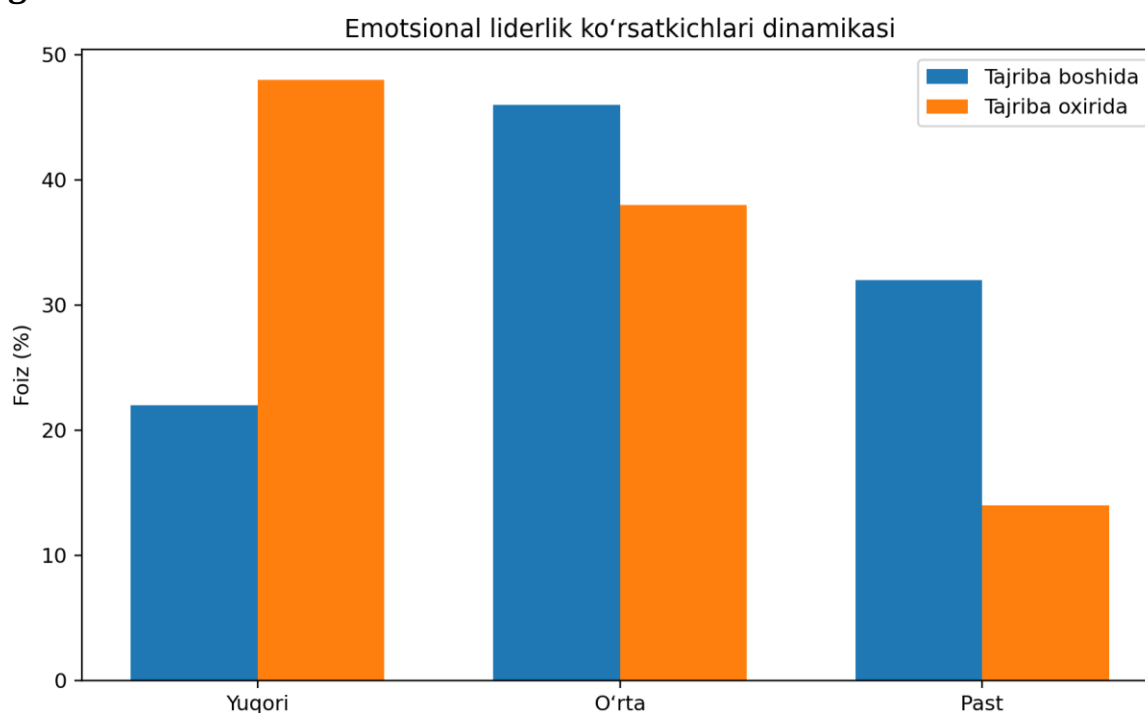
Amaliy ahamiyati

Tadqiqot natijalari boshlang‘ich ta‘lim muassasalari, pedagogika yo‘nalishidagi oliy ta‘lim tashkilotlari, malaka oshirish kurslari va sinf rahbarlari faoliyatida foydalanish uchun amaliy ahamiyatga ega. Ishlab chiqilgan tavsiyalar o‘qituvchilarga dars va tarbiyaviy mashg‘ulotlarda emotsional liderlikni shakllantirishga yo‘naltirilgan topshiriqlar tizimini yaratishda yordam beradi.

Jadval 1. Emotsional liderlik ko‘rsatkichlarining tajriba-sinov natijalari (%)

Ko‘rsatkichlar	Tajriba boshida	Tajriba oxirida
Yuqori	22%	48%
O‘rta	46%	38%
Past	32%	14%

Diagramma 1. Emotsional liderlik ko‘rsatkichlari dinamikasi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- Goleman D. Emotional Intelligence. – New York: Bantam Books, 1995. – 352 p.
- Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological

Processes. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978. – 159 p.

3. Leontyev A.N. Activity, Consciousness, Personality. – Moscow: Progress Publishers, 1978. – 304 p.

4. Davletshin M.G. Umumiy psixologiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 2002. – 320 b.

5. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste’dod, 2014. – 180 b.

6. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.

7. Musurmonova O. Tarbiya texnologiyalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2016. – 224 b.

8. [THE INTERRELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL INTELLIGENCE AND LEADERSHIP](#)

[QUALITIES](#) D Djumayeva - International Conference on Arts, Society & Humanities, 2026

9. Djumayeva, D. Muloqot Madaniyati Asosida Liderlik Fazilatlarini Shakllantirishning Samarali Usullari. *Maktabgacha va Maktab Ta’limi Jurnali*, 675901.